

UNIwersytet BADA BIZANCJUM. NAJLEPIEJ NA ŚWIECIE

[podpis] Michał Frąk
Łódź Kreatywna nr 122, wydanie z dnia 27/05/2011, str. 15

Łódź słynie na świecie z silnego ośrodka badań Bizancjum. Teraz możliwości jest jeszcze więcej - pisze

Michał Frąk

Czym jest Ceraneum?

W Łodzi od kilku dziesięcioleci istnieje i działa najsilniejsza szkoła bizantynistyczna w Polsce. Jej założycielem i osobą, która przez wiele lat ją rozwijała, był prof. Waldemar Ceran. By uczcić pamięć profesora, który zmarł w 2009 roku, powołano do życia Ceraneum, czyli Centrum Badań nad Historią i Kulturą Basenu Morza Śródziemnego i Europy Południowo-Wschodniej im. prof. Waldemara Cerana. To interdyscyplinarne centrum naukowo-badawcze, autorski projekt Uniwersytetu Łódzkiego. Oficjalnie do życia powołał je 7 lutego 2011 roku Senat UŁ.

Ambitne zadanie

Zadaniem Centrum jest prowadzenie pracy naukowo-badawczej nad regionem Bizancjum i tych obszarów, które były pod wpływem Imperium Bizantyjskiego już w czasach nowożytnych. Wchodzą w to: południowa Słowiańszczyzna, Serbia, Bułgaria, również Afryka Północna, Turcja i Grecja. W Ceraneum prowadzone są szeroko pojęte interdyscyplinarne humanistyczne prace badawcze nad tym regionem i rozwijana jest dalej szkoła bizantynistyczna prof. Cerana. Naukowcy prowadzą też badania paleoslawistyczne, zajmują się sprawami Śródziemnomorza oraz kultur z nim powiązanych.

Prowadzone badania mają charakter interdyscyplinarny. Obejmują różne zainteresowania i metodologie nauk humanistycznych i społecznych. Kadre Ceraneum stanowią przede wszystkim pracownicy Katedry Historii Bizancjum, Zakładu Paleoslawistyki i Kultury Ludowej przy Katedrze Sławistyki Południowej. Ale podejmowana przez jednostkę problematyka badań jest bliska także przedstawicielom innych dyscyplin humanistycznych i społecznych z Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych, Wydziału Prawa i Administracji, Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego i Wydziału Zarządzania.

Jak wyglądają badania?

Form prowadzonych badań jest bardzo dużo. Najczęściej są to badania archeologiczne i historyczne, podczas których na miejscu pracownicy Centrum czytają źródła i je analizują. Ale ponieważ z Polski do dawnego Bizancjum jest daleko, to uniwersytet chce skupić się na badaniach polegających na tłumaczeniu źródeł średniowiecznych, późnoantycznych i nowożytnych na język polski. Później na wydawaniu tych źródeł, ich interpretacji i pokazywaniu polskim czytelnikom, jak bizantyjskie i zarazem odległe, wydawałoby się, sprawy mogą być przydatne również we współczesnych czasach.

Tak więc pracownicy Ceraneum skupią się na interdyscyplinarnej pracy naukowo-badawczej nad historią, kulturą i dziedzictwem regionu Śródziemnomorza i Europy Południowo-Wschodniej. Do współpracy zaproszeni zostaną też zagraniczni partnerzy. Uczelni marzy się, aby badania dodatkowo były finansowane z krajowych i międzynarodowych funduszy. W planach jest też organizacja konferencji naukowych. Od przyszłego roku będą próby uruchomienia cyklicznych spotkań międzynarodowych.

Efektom pracy naukowców będą opracowania. Już teraz można zdradzić, że na jesieni ma ukazać się monografia na temat historii Konstantynopola wydana przez PWN. Opracowanie jest efektem pracy zespołu, który tworzy Ceraneum. Ale Centrum to też działalność wydawnicza. Już w tym roku ma zostać wydany pierwszy numer rocznika, który będzie zawierał artykuły i studia. Działalność edytorsko-wydawnicza skupiona ma być z jednej strony na regularnym prezentowaniu wyników badań w postaci monografii i prac zbiorowych oraz w periodykach naukowych, z drugiej na działalności popularyzatorskiej. Publikowane będą tłumaczenia, przewodniki, przystępne encyklopedie - wszystko po to, by promować Centrum i UŁ.

Ponieważ Centrum skupia pracowników różnych wydziałów, dodatkowym efektem jego istnienia będzie integracja pomiędzy poszczególnymi jednostkami UŁ. Poszerzony zostanie zakres współpracy interdyscyplinarnej w wymiarze uniwersyteckim i międzynarodowym.

Biblioteka od rodziny

Dla zachodnich uniwersytetów fundowanie darów dla uczelni jest czymś oczywistym. Księgozbiory, dzieła sztuki, budynki, a nawet całe katedry ofiarowywane są przez wdzięcznych absolwentów. W Polsce to jeszcze rzadkość, dlatego na tym większe uznanie zasługuje fakt przekazania Uniwersytetowi Łódzkiemu prywatnej biblioteki prof. Waldemara Cerana przez rodzinę naukowca. Liczy ona około 3 tys. woluminów, głównie o tematyce starożytnej i bizantystycznej. Są to bardzo rzadkie książki. Wydania pochodzą z XIX wieku i są dla uczelni bardzo cennym darem. Poza tym biblioteka jest uzupełniana innymi księgozbiorami przekazywanymi przez darczyńców. Znajduje się w niej m.in. księgozbiór prof. Tadeusza Wasilewskiego. To historyk, który zajmował się badaniem średniowiecznej Bułgarii i Serbii.

- W tej chwili biblioteka Centrum ma już około 5 tys. woluminów i stale jest wzbogacana - mówi dr Paweł Filipczak, pełnomocnik rektora UŁ ds. utworzenia i organizacji Ceraneum. Znajduje się w gmachu biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego przy ul. Matejki, czyli w popularnej "Bule", w sali 209. Można z niej korzystać od poniedziałku do piątku w godz. 14-20. Budowana jest też elektroniczna baza i rozbudowany portal internetowy w językach polskim i angielskim.

Rada Naukowa

Wokół Centrum powstaje też Międzynarodowa Rada Naukowa. Już teraz skupia badaczy z całej Europy, m.in. z Oksfordu, Sorbony, uniwersytetów niemieckich, rosyjskich i greckich. Są to przedstawiciele dyscyplin humanistycznych i społecznych: etnologii, archeologii, filozofii, historii sztuki, politologii, prawa i socjologii, zajmujących się historią i kulturą regionu Śródziemnomorza i Europy Południowo-Wschodniej. Centrum ma charakter międzynarodowy i nie jest wykluczone, że w przyszłości również dołączą do niego zagraniczne jednostki.

Plany na przyszłość

W tej chwili Ceraneum jest centrum naukowo-badawczym. Ale w przyszłości uczelnia chce poszerzyć ofertę o programy dydaktyczne, m.in. utworzyć osobny kierunek studiów i studia podyplomowe, które pozwoliłyby specjalizować się w tej dziedzinie, czyli w regionie bardzo istotnym nawet z punktu widzenia współczesnej europejskiej polityki. W planach są także międzynarodowe interdyscyplinarne studia doktoranckie i odpłatne szkoły i kursy letnie. Planuje się również zwiększenie wymiany zagranicznej studentów i naukowców. Już w tej chwili Ceraneum otwarte jest dla studentów, udostępniając im swój cenny księgozbiór. Korzystanie z niego może być wspaniałą przygodą dla studentów historii czy prawa, np. w zakresie prawa rzymskiego. Ale też dla filologów, zwłaszcza filologów słowiańskich. Znajdą oni tu mnóstwo cennych pozycji niedostępnych gdzie indziej.

Jakie kraje bada Ceraneum?

- Basen Morza Śródziemnego w tej chwili ograniczamy do wschodniego Śródziemnomorza. Obecnie naszymi badaniami nie ogarniamy Hiszpanii czy Francji. Do tego dochodzi Europa Południowo-Wschodnia, czyli kraje bałkańskie: przede wszystkim Bułgaria, Macedonia, Grecja, Serbia, południowo-wschodnie wybrzeże Włoch. Oznacza to w zasadzie cały zasięg terytorialny dawnego Imperium Bizantyjskiego. Również Afrykę Północną, tj. współczesny Egipt i Syrię - mówi dr Ivan Petrov, pełnomocnik rektora UŁ ds. utworzenia i organizacji centrum Ceraneum.

Ku pamięci profesora

Waldemar Ceran urodził się 7 września 1936 roku w Łodzi. Po maturze dwukrotnie bez powodzenia starał się o przyjęcie na kierunek historyczny na Uniwersytecie Łódzkim. Powodem odmowy przyjęcia był proces ojca, Tadeusza, oskarżonego o szkodzenie interesom Polski Ludowej przez opowiadanie politycznych dowcipów. Dopiero w roku 1955 udało się Waldemarowi Ceranowi rozpocząć studia na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UŁ, na kierunku historia.

W 1963 roku awansował na stanowisko starszego asystenta, by cztery lata później uzyskać stopień doktora nauk humanistycznych. Później pracował jako adiunkt w Katedrze Historii Powszechnej Starożytnej i Średniowiecznej UŁ.

W 2002 roku prezydent Aleksander Kwaśniewski nadał mu tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych. Ceran otrzymał na Uniwersytecie Łódzkim stanowisko profesora nadzwyczajnego. Rok później był już profesorem zwyczajnym.

Profesor prowadził ćwiczenia, wykłady i konwersatoria w Łodzi i Piotrkowie Trybunalskim na kierunku historia oraz w Katedrze Filologii Klasycznej UŁ. Na prowadzonych przez niego seminariach powstało 66 prac magisterskich. O

stworzonej przez Waldemara Cerana Katedrze Historii Bizancjum coraz częściej mówi się w nauce polskiej i światowej jako o łódzkiej szkole bizantynologicznej.

www.ceraneum.uni.lodz.pl